

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Oliwii PRZYGODZKIEJ

na temat:

„SYSTEMOWY MANIPULATOR WSPARCIA BEZSILNOŚCI RUCHOWEJ JAKO ELEMENT
PODWYŻSZANIA BEZPIECZEŃSTWA OSOBISTEGO”

opracowanej pod kierownictwem naukowym dr. hab. prof. Akademii Kaliskiej
Ireneusza T. DZIUBKA oraz promotora pomocniczego dr. Cezarego WOJTYŁY

Podstawą sporządzenia niniejszej recenzji była uchwała nr 55/NoB/2023 Rady Naukowej Dyscypliny Nauk o Bezpieczeństwie Akademii Kaliskiej z dnia 6 lipca 2023 r. w sprawie powołania recenzentów w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie Pani mgr Oliwii Przygodzkiej.

I

Jedną z najważniejszych funkcji współczesnego państwa jest zapewnienie obywatelom warunków ochrony przed potencjalnymi i realnymi zagrożeniami. Związane mogą być one z występowaniem klęsk żywiołowych, mogą być także efektem postępu cywilizacyjnego (awarie, katastrofy), ataków terrorystycznych lub działań wojennych. W demokratycznych społeczeństwach prawo do ochrony przed różnorodnymi zagrożeniami wynika zwykle z ukształtowanych przez dziesięciolecia obowiązujących norm prawnych, etycznych i moralnych, których głównym celem jest umożliwienie istocie ludzkiej realizacji jego najważniejszego prawa – prawa do życia, a społeczeństwom i narodom – prawa do przetrwania. Tworzone i doskonalone są lokalne, krajowe oraz międzynarodowe systemy ochrony ludności przed możliwymi zagrożeniami czasu pokoju i wojny. Ich zadania związane są przede wszystkim z przeciwdziałaniem niebezpiecznym zdarzeniom, polegającym na wczesnym ich wykrywaniu, podejmowaniu przedsięwzięć zapobiegawczo – ochronnych, ostrzeganiu, alarmowaniu, izolowaniu rejonów zagrożonych,

organizowaniu ewakuacji, podejmowaniu działań ratowniczych, udzielaniu poszkodowanym koniecznej pomocy oraz usuwaniu skutków destrukcyjnych zdarzeń. Warto jednak zauważyć, że w pewnym sensie marginalizowana jest problematyka bezpieczeństwa personalnego, postrzeganego w kontekście zagrożeń, dotyczących wybranych, niekiedy mniej licznych – w stosunku do całej populacji, grup społecznych. Niewątpliwie do takiej grupy można zaliczyć osoby dotknięte z różnych przyczyn i powodów bezsilnością ruchową.

W kontekście powyższych rozważań z dużym zainteresowaniem i zadowoleniem należy przyjąć podejmowanie różnorodnych prac badawczych, których istota sprowadza się do opracowania naukowo uzasadnionych koncepcji podnoszenia na coraz wyższy poziom stanu i poczucia bezpieczeństwa. Powyższa konstatacja w pełni koresponduje z problematyką, która legła u podstaw badań i ich wyników, prezentowanych w ocenianej rozprawie doktorskiej.

Rozprawa doktorska Pani mgr Oliwii Przygodzkiej poświęcona jest rozwiązaniu jednego z istotnych problemów, związanych z szeroko rozumianym bezpieczeństwem. Doktorantka skupiła się bowiem na problematyce zapewnienia wyższego poziomu bezpieczeństwa osobistego, ze szczególnym wskazaniem na potrzeby w tym zakresie osób, które dotyka bezsilność ruchowa. Stwierdzam zatem, że podjęcie przez Doktorantkę tak istotnego, a zarazem trudnego tematu należy uznać za działanie w pełni uzasadnione, którego kontekst epistemologiczny i ontologiczny nie budzi wątpliwości. Należy także podkreślić, że badania, których wyniki zawarto w ocenianej dysertacji, Doktorantka prowadziła pod kierownictwem Pana dr. hab. Ireneusza T. Dziubka. Jest on uznanym ekspertem w obszarze bezpieczeństwa, stąd można mieć pewność, że Doktorantka na wszystkich etapach prowadzonych badań dysponowała doskonałym wsparciem merytorycznym.

Oceniając przedłożoną do recenzji rozprawę doktorską z formalnego punktu widzenia należy uznać, że spełnia ona wymagania formułowane dla prac o charakterze promocyjnym. Rozprawa jest dziełem zwartym, które liczy 373 strony. Zawiera rozdział metodologiczny oraz pięć rozdziałów merytorycznych, podzielonych na podrozdziały. Praca zawiera także wstęp, zakończenie, bibliografię liczącą ponad 500 pozycji oraz spis tabel. Integralną częścią pracy są załączniki, w których Doktorantka zawarła kwestionariusz ankiety, kwestionariusz wywiadu eksperckiego oraz zdjęcia manipulatora.

Układ pracy doktorskiej, którego wyrazem jest spis treści wskazuje, że Doktorantka posiada umiejętność prowadzenia jasnego, logicznego wywodu. Kolejne części pracy (rozdziały i podrozdziały) tworzą jednolity ciąg myślowy, podporządkowany osiągnięciu zasadniczego celu rozprawy doktorskiej, jakim jest prezentacja wyników badań prowadzonych w ramach przewodu doktorskiego. Nie budzi większych zastrzeżeń forma edytorska rozprawy (przejrzystość tekstu, ekspozycja wybranych fragmentów tekstu, grafika, itp.). Nie obniżają wartości pracy w zasadniczy

sposób dość liczne niestety błędy językowe i edytorskie, aczkolwiek bardziej staranna redakcja tekstu umożliwiła ich uniknięcie.

Oceniając rozprawę doktorską Pani mgr Oliwii Przygodzkiej z perspektywy metodologicznej przyjąłam określone założenia wstępne. Podstawowym celem nauki jest dążenie do poznania i zrozumienia rzeczywistości. Innymi słowy są to procesy dogłębnego wyjaśnienia wszelkich problemów oraz zaproponowania odpowiednich kierunków i sposobów przekształcenia rzeczywistości. Celem nauk społecznych jest nie tylko odkrywanie i wyjaśnianie praw rządzących społeczeństwem i jego wytworami, ale także przewidywanie przyszłości, a zwłaszcza badanie różnego rodzaju trendów i ocena ich wpływu na społeczeństwo. Dążenie do osiągnięcia tak sformułowanych celów wymaga prowadzenia badań opartych o jasno oraz precyzyjnie określone reguły i zasady. Można zatem skonstatować, że wszelkie przedsięwzięcia badawcze podejmowane na gruncie nauk o bezpieczeństwie, powinny być oparte na spójnych założeniach ontologicznych, epistemologicznych, metodologicznych, a także – co warto podkreślić, aksjologicznych. Stąd tak ważny jest uzasadniony dobór i właściwe wykorzystanie optymalnych reguł i metod, pozwalających na badanie i rozwiązywanie pojawiających się problemów w teorii i praktyce nauk o bezpieczeństwie. To one implikują założenia metodologiczne i ich charakter. Oceniając niniejszą dysertację stwierdziłam, że Doktorantka w zasadzie spełniła wymagania zarysowane powyżej.

II

Analizując treść recenzowanej dysertacji stwierdziłam, że całość kwestii metodologicznych Autorka ujęła w pierwszym rozdziale (19 stron), zatytułowanym „Założenia metodologiczne rozprawy”. W sposób przekonujący uzasadniła jej temat, a także zasadnicze założenia badawcze. Przyjęte jako przedmiot badań „*bezpieczeństwo osobiste osób niepełnosprawnych, postrzegane w złożonych konfiguracjach ich bezsilności ruchowej oraz określenia możliwości poprawy istniejącego stanu rzeczy*”, wymagało od Autorki szczególnego, bardzo zindywidualizowanego podejścia metodologicznego. Tym bardziej, że postrzega ona wymieniony problem zarówno w kontekście czynników zewnętrznych, jak i wewnętrznych, a jednocześnie dostrzega i podkreśla złożoność, nieprzewidywalność oraz dynamikę badanego zjawiska. Należy zaznaczyć, że złożoność przedmiotu badań wynikała z jego interdyscyplinarnego charakteru, obejmującego zarówno obszar badań nauk o bezpieczeństwie, jak i nauk o zdrowiu i nauk technicznych (prototyp manipulatora). Można wprawdzie dyskutować, czy prezentowany przedmiot badań nie został określony zbyt szczegółowo, ale nie dostrzegam powodu by nie mógł być zaakceptowany.

Cytowany powyżej przedmiot badań zdeterminował ich cele, które Autorka prezentuje

w ujęciu poznawczym (teoretycznym) i praktycznym. Cel poznawczy sprowadził się do *poznania istoty bezpieczeństwa osobistego, jego wymiarowania i organizacji na rzecz potrzeb osób niepełnosprawnych w stanach bezsilności ruchowej jak również do wykrycia związków i zależności zachodzących pomiędzy poziomem teoretycznych założeń i przygotowań, a skutecznością i efektywnością stosowanych rozwiązań*. Z kolei cel praktyczny sprowadzony został do przygotowania naukowo uzasadnionego modelu wsparcia bezpieczeństwa personalnego ludzi z ograniczeniami ruchowymi, poprzez specjalnie opracowany manipulator o cechach systemowych. Należy jednak zauważyć, że Doktorantka wprawdzie precyzyjnie określiła cel poznawczy, ale pominęła wskazanie, jaki wkład do teorii dyscypliny nauk o bezpieczeństwie wnoszą wyniki przeprowadzonych badań. Jest to pewne uchybienie, którego Autorka powinna unikać w procesie kolejnych badań.

Trzeba także dostrzec, że osiągnięcie wymienionych celów badań Doktorantka uzależniła od zbadania szerokiego spektrum zagadnień zarówno teoretycznych, jak i praktycznych, powiązanych integralnie z treścią kolejnych rozdziałów i podrozdziałów dysertacji. Już w tym momencie staje się rzeczą oczywistą, że tak ambitne cele rozprawy Autorka poddała licznym ograniczeniom, co nie zmieniło faktu, iż przedstawiła do recenzji dysertację liczącą bez mała 400 stron.

Przedmiot badań i ich cele wpłynęły na sprecyzowany przez Autorkę główny problem badawczy, wyrażony w formie pytania: „*Jakie cechy powinien posiadać systemowy manipulator wsparcia bezsilności ruchowej, by mógł stanowić istotny element podwyższania bezpieczeństwa osobistego?*” Jego rozwiązanie wymagało od Doktorantki odpowiedzi na kilka pytań, określonych przez Nią mianem problemów cząstkowych (szczegółowych). Obejmują one szereg aspektów, poczynając od ustalenia, jakie są właściwości i atrybuty bezpieczeństwa oddziałujące na podmioty z bezsilnością ruchową, poprzez właściwości, wymiary i zagrożenia bezpieczeństwa personalnego; współczesne wyzwania zdrowotne i profile bezczynności ruchowej człowieka; jakie są domeny i sposoby organizacji bezpieczeństwa pacjenta z ograniczeniami ruchowymi, a kończąc na odpowiedzi na pytanie o to, w jaki sposób zaprojektowany systemowo manipulator powinien zaspokajać potrzeby osób z dysfunkcją ruchu? Podkreślenia wymaga to, że kanwą rozważań prowadzonych przez Doktorantkę jest także szereg innych aspektów (np. dotyczących różnych podejść do istoty i pojmowania bezpieczeństwa), aczkolwiek nie znalazło to swojego odzwierciedlenia w precyzyjnie określonych, cząstkowych problemach badawczych.

W dalszej kolejności Doktorantka sprecyzowała hipotezę główną w brzmieniu: „*stan faktyczny pojmowania bezpieczeństwa osobistego, jego wymiarowania i organizacji zachowań na rzecz potrzeb osób w stanach bezsilności ruchowej jest niewystarczający, a jego optymalizacja jest możliwa między innymi z wykorzystaniem specjalnie opracowanego manipulatora o cechach*

systemowych.” Można jednak odnieść wrażenie, że jest ona bardzo ogólna, a jednocześnie dość trudna do praktycznego zweryfikowania. Jak zweryfikować hipotetyczne stwierdzenie, że na optymalizację pojmowania bezpieczeństwa osobistego wpłynie nawet najbardziej zaawansowany technologicznie manipulator? Podobne w swej istocie uwagi można formułować w kontekście hipotez szczegółowych, np. w kwestii bezpieczeństwa militarnego i wewnętrznego, gdzie zastosowano trudne do zaakceptowania kryterium podziału.

Generalnie rzecz ujmując, przyjęte przez Doktorantkę założenia metodologiczne są racjonalne, zarówno w formie, jak i w treści. Struktura i treść rozdziału metodologicznego wskazują, że przyjęła ona w badaniach układ cel - problem – hipoteza, co nie budzi zasadniczych uwag i refleksji. Jest to bowiem podejście często stosowane w badaniach społecznych, preferowane przez wielu doświadczonych badaczy. Co istotne, jest to podejście dające rękojmię uzyskania rzetelnych, wiarygodnych i adekwatnych do stanu faktycznego wyników.

W dalszej części rozważań metodologicznych Autorka odnosi się do metod, technik i narzędzi badawczych. Jak już wcześniej sygnalizowano, rozbudowany, wielowątkowy przedmiot badań wymagał od Autorki recenzowanej dysertacji zastosowania ich bardzo szerokiego spektrum, co powinno z kolei zaowocować ciekawymi wynikami, postrzeganymi w kategoriach interdyscyplinarnych. Oceniając recenzowaną pracę w tym kontekście należy uznać, że Doktorantka wywiązała się w wymaganym stopniu z przyjętego zadania, zarówno w aspekcie metodologicznym, jak i merytorycznym. Podkreślić należy, że Doktorantka w bardzo szczegółowy sposób zaprezentowała zastosowane metody empiryczne – sondaż diagnostyczny i wywiad ekspercki. Natomiast patrząc z perspektywy prezentowanych treści pewne uwagi może budzić podejście Doktorantki do opisu (charakterystyki) zastosowanych metod teoretycznych. Autorka nie wskazała bowiem (z nielicznymi wyjątkami) z jakich metod korzystała do rozwiązania określonych problemów badawczych. Stwierdzenie, że (...) *sięgnięto również po inne metody teoretyczne typu: abstrahowanie, uogólnienie, porównanie, analogia. Ich cechy i sposób użycia opisano w kolejnych rozdziałach (...)* jest mało precyzyjne i nie odnosi się do meritum problemu, a mianowicie badanych problemów. Wprawdzie są one nieco szerzej charakteryzowane w rozdziałach merytorycznych, ale patrząc z perspektywy rozdziału poświęconego metodologii badań budzi to uczucie niedosytu.

Pewne refleksje mogą budzić zaprezentowane przez Doktorantkę badania empiryczne, realizowane metodą sondażu diagnostycznego. Pierwsza refleksja dotyczy doboru próby w badaniach ankietowych. Doktorantka stwierdza bowiem, że dokonała doboru nielosowego, wybierając osoby z istniejącą niepełnosprawnością, a jednocześnie wysportowane, mające problemy zdrowotne, aktywne społecznie. Przy czym nie określa przyczyn i zakresu niepełnosprawności (fizyczna? psychiczna?), co w moim przekonaniu ma istotne znaczenie z perspektywy określonej specyfiki

badanej problematyki. Druga refleksja dotyczy braku jednoznacznego określenia zmiennych determinujących przeprowadzone badania, ze wskazaniem na zmienne zależne i niezależne. Dopełnieniem treści niniejszego rozdziału jest część, poświęcona opisowi etapów procesu badań naukowych. Uniknięcie w dysertacji wskazanych uchybień mogło podnieść na wyższy poziom wartość dokonań Autorki pracy, postrzeganej jako sprawozdanie z badań prowadzonych w ramach przewodu doktorskiego.

W podsumowaniu powyższych rozważań stwierdzam, że przyjęte przez Autorkę procedury badawcze są w swej istocie i zasadniczym kształcie przekonujące oraz świadczą o tym, iż posiada ona wiedzę i umiejętności metodologiczne, niezbędne do uzyskania stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych, w zakresie nauk o bezpieczeństwie.

III

Oceniając pozytywnie wartość merytoryczną rozprawy należy zaznaczyć, że choć ma ona charakter utylitarny, to jednak można w niej dostrzec pierwiastki teoretyczne, które w moim przekonaniu Doktorantka mogła bardziej wyeksponować w kontekście przedmiotu badań i ich celu. Wnioski i propozycje Autorki, które zawarte zostały w głównych rozdziałach merytorycznych są wielce interesujące i skłaniają do naukowej refleksji. Mogą być one bardzo przydatne w procesach przygotowania instytucji i osób, które ponoszą odpowiedzialność za szeroko rozumiane bezpieczeństwo osób dotkniętych różnego rodzaju niepełnosprawnościami, szczególnie w kontekście zagrożeń związanych z bezpieczeństwem personalnym, postrzeganym z perspektywy lokalnych społeczności. Jednak by rozprawa mogła być traktowana jako materiał wspomagający, a może wręcz kształtujący wspomniane procesy, Autorka powinna w trakcie jej obrony wyjaśnić szerzej część przyjętych rozwiązań oraz pojawiające się wątpliwości i niedopowiedzenia.

W rozdziale drugim, zatytułowanym „Istota i pojmowanie bezpieczeństwa (42 strony) Pani mgr Oliwia Przygodzka, na podstawie przeprowadzonych badań, dokonała wnikliwej charakterystyki pojęć związanych z szeroko rozumianym bezpieczeństwem, prezentowanych w różnych ujęciach. Oceniam, że niniejszy rozdział ma charakter wyraźnie deskryptywny, albowiem Doktorantka prezentuje w nim wyniki badań licznej grupy innych autorów. Zabrakło w nim osobistych refleksji Doktorantki nad badanym zjawiskiem, szczególnie w kontekście wniosków istotnych z perspektywy przedmiotu i celu badań.

W pierwszej części rozdziału Doktorantka zaprezentowała bardzo liczne definicje bezpieczeństwa, odnosząc się w tej materii do poglądów wielu ekspertów. Można jednak odnieść wrażenie, że Autorka potraktowała wymienioną problematykę nazbyt szeroko, odnosząc się do szeregu kwestii, które nie wniosły do prowadzonych rozważań istotnych wartości. Natomiast

wyraźnie zabrakło w tej części własnych poglądów Autorki. Bez szerszego uzasadnienia stwierdziła, że na potrzeby pracy przyjęto ujęcie bezpieczeństwa, jakie zaproponował Włodzimierz Fehler. Według tego autora, pojęcie bezpieczeństwa to mający dynamiczny charakter stan, w którym dany podmiot ma nie tylko zapewniony na satysfakcjonującym poziomie dostęp do najbardziej cenionych wartości (dóbr), ale także pewność, iż dostęp ten nie będzie gorszy w przyszłości, a pojawiające się w tym obszarze zakłócenia, będą skutecznie oddalane lub usuwane. Nie ulega wątpliwości, że jest to jedna z wielu akceptowalnych definicji, jednak Autorka w żaden sposób nie uzasadnia swojego wyboru.

W kolejnych częściach prowadzonych rozważań Doktorantka zaprezentowała wyniki badań poświęconych właściwościom i atrybutom bezpieczeństwa oraz problematyce diagnozowania bezpieczeństwa. Ta część rozważań budzi podobne refleksje jak poprzednie. Wydaje się, że Doktorantka nie ma „śmiałości”, by na podstawie zgromadzonego materiału analitycznego, zaprezentować własne, syntetyczne ujęcie prezentowanej problematyki.

Szczególne istotne z perspektywy przedmiotu, celu badań i problemów badawczych są rozważania zawarte w dwóch ostatnich częściach przywołanego rozdziału. Autorka prezentuje w nich ciekawe treści odnoszące się do bezpieczeństwa społecznego i zdrowotnego.

Podsumowaniem rozważań Autorki są wnioski, zawarte w ostatnim podrozdziale. Trudno dociec, z jakiego powodu Autorka we wnioskach zawarła kopię treści wcześniej prezentowanych we wstępnej części rozdziału, odnoszące się do problemu badawczego i hipotezy (s. 35 i s. 74). Co istotne uwaga ta dotyczy wszystkich pozostałych rozdziałów merytorycznych. Ponadto, część z zaprezentowanych wniosków może budzić szereg refleksji i pytań. Na jakiej podstawie Autorka formułuje wniosek (s. 74), że w naszym kraju nastąpiło odejście od militarnego ujęcia bezpieczeństwa? Jakie badania wskazują, że tylko człowiek zdrowy może prowadzić wartościowe życie? (s. 75). W jakich dziedzinach i dyscyplinach naukowych powinny być prowadzone badania nad bezpieczeństwem społecznym i zdrowotnym? (s. 75). Nie oczekuję odpowiedzi na powyższe pytania w trakcie obrony rozprawy doktorskiej, mają one wyłącznie na celu uświadomienie Autorce jak łatwo popełnić błędy w procesie wnioskowania.

W konkluzji należy zauważyć, że niniejszy rozdział stanowi istotne źródło wiedzy, aczkolwiek jego treści nie zawsze korespondują w sposób bezpośredni z celami i problemami badawczymi, sprecyzowanymi w części metodologicznej przez Autorkę. Wartość merytoryczna niniejszego rozdziału wynika głównie z bardzo szerokiego przeglądu literatury naukowej z zakresu nauk o bezpieczeństwie, a także jasnej i logicznej treści. Podsumowując tę część recenzji, niezależnie od pewnych uwag krytycznych, pozytywnie oceniam sposób podejścia Doktorantki do badanej problematyki i formę jej prezentacji.

Rozdział trzeci recenzowanej dysertacji, zatytułowany „Bezpieczeństwo personalne i jego wymiary” (46 stron), poświęcony został głównie prezentacji wyników badań, skupiających się rozwiązaniu kolejnego, szczegółowego problemu badawczego, zaprezentowanego w formie pytania: *Jakimi właściwościami, wymiarami i zagrożeniami cechuje się bezpieczeństwo personalne?*

W prezentowanych rozważaniach Autorka odnosi się do szeregu różnych rodzajów bezpieczeństwa, charakteryzując bezpieczeństwo osobiste, personalne, indywidualne, osobowe i prywatne. Należy jednak dostrzec, że w wielu przypadkach treść rozważań nie w pełni koresponduje z tytułami poszczególnych podrozdziałów. Na przykład w podrozdziale 3.1, zatytułowanym „Teorie i właściwości bezpieczeństwa osobistego” trudno odnaleźć syntetyczne treści dotyczące wymienionego w tytule rodzaju bezpieczeństwa. Doktorantka odnosi się do bezpieczeństwa personalnego, bezpieczeństwa jednostki, bezpieczeństwa społecznego i szeregu innych (bezpieczeństwo człowieka, ludzkie, osobiste, jednostkowe, psychologiczne, personalne). Powstał w ten sposób swoisty chaos informacyjny, którego nie porządkuje zamieszczona w tekście tabela (tab. 3.1). W kolejnej części rozważań, traktujących o zagrożeniach bezpieczeństwa personalnego, Autorka wiele uwagi poświęca pojęciu ryzyka, w wielu przypadkach utożsamiając je z pojęciem zagrożenia, co wydaje się być podejściem nie w pełni uzasadnionym. Bardzo interesujące rozważania Autorka zawarła w podrozdziale 3.5., poświęconym wpływowi nowych technologii na bezpieczeństwo personalne.

Podsumowaniem rozważań Doktorantki są wnioski. Stanowią one swoistą syntezę wyników przeprowadzonych badań, aczkolwiek prezentowane wnioski odnoszą się do bezpieczeństwa personalnego, z pominięciem innych rodzajów bezpieczeństwa, które były przedmiotem prowadzonych rozważań. Generalnie rzecz ujmując wybrane treści zawarte w niniejszym rozdziale wymagają szerszego wyjaśnienia w trakcie obrony rozprawy doktorskiej, szczególnie w kontekście wskazania związków i zależności, występujących pomiędzy poszczególnymi rodzajami bezpieczeństwa i ich klasyfikacji wg przyjętych kryteriów. Jednocześnie należy wskazać, że Doktorantka dokonała bardzo szerokiej charakterystyki wymienionych wyżej pojęć, co niewątpliwie stanowi swoistą wartość dodaną ocenianej części dysertacji. Podsumowując tę część recenzji, niezależnie od pewnych uwag krytycznych, pozytywnie oceniam sposób podejścia Doktorantki do badanej problematyki i formę jej prezentacji.

Kolejny, czwarty rozdział dysertacji, zatytułowany „Ryzyko zdrowotne i profile bezczynności ruchowej człowieka” (33 strony) poświęcony został prezentacji wyników badań nad rozwiązaniem problemu szczegółowego, przedstawionego w formie pytania: *„Jakie są współczesne wyzwania zdrowotne i profile bezczynności ruchowej człowieka?”* Można zaryzykować stwierdzenie, że jest to bardzo istotna część prezentacji wyników, prowadzonych przez Doktorantkę, postrzeganych

w kontekście tematu dysertacji oraz przedmiotu badań, ich celu i sformułowanych problemów badawczych.

W analizowanym rozdziale Autorka odnosi się do kilku istotnych elementów jej dociekań badawczych. Porusza szereg kwestii związanych ze współczesnymi wyzwaniem i zagrożeniami zdrowotnymi, ryzykiem zdrowotnym i programami profilaktycznymi, postrzeganymi w kontekście aktywności zdrowotno-ruchowej. W ostatniej części rozdziału Doktorantka charakteryzuje ograniczenia aktywności ruchowej i jej zdrowotne następstwa. Pewne refleksje może budzić – moim zdaniem, nadmierna koncentracja Doktorantki nad problematyką osób w podeszłym wieku (75 lat i więcej) i mieszkańców domów pomocy społecznej. Można w tej sytuacji odnieść wrażenie, że problem beczynności ruchowej dotyczy wyłącznie ludzi w wymienionym przedziale wiekowym, co nie wydaje się być podejściem uzasadnionym. Szczególnie w sytuacji, w której ponad 90% badanych respondentów było w wieku poniżej 70 lat. (tab. 1.14, s. 29) Innymi słowy, problem ograniczeń aktywności ruchowej może dotyczyć ludzi w różnym wieku.

Podsumowaniem rozważań Doktorantki, zawartych w niniejszym rozdziale są wnioski, stanowiące swoistą syntezę rozważań prowadzonych wcześniej przez Autorkę. W konkluzji należy zauważyć, że niniejszy rozdział stanowi istotne źródło wiedzy, a jego treści korespondują w sposób bezpośredni z celami i problemami badawczymi, sprecyzowanymi w części metodologicznej przez Autorkę. Niezależnie od prezentowanych uwag oceniam pozytywnie sposób podejścia Doktorantki do badanej problematyki i formę jej prezentacji.

Piąty rozdział dysertacji, zatytułowany „Domeny i sposoby organizacji bezpieczeństwa pacjenta” (27 stron) poświęcony został prezentacji wyników badań prowadzonych w celu rozwiązania problemu badawczego w brzmieniu: *Jakie są domeny i sposoby organizacji bezpieczeństwa pacjenta z ograniczeniami ruchowymi*. Autorka odnosi się w nim do szeregu kwestii, dotyczących w swej istocie zapewnienia bezpieczeństwa pacjentom, postrzeganego z perspektywy prawnej i organizacyjnej. Nie umniejszając wagi prowadzonych dociekań, można odnieść wrażenie, że są one dość luźno powiązane z podstawowym celem i zakresem prowadzonych przez Doktorantkę badań.

Podsumowaniem dociekań Autorki zawartych w niniejszym rozdziale są wnioski. Są one wielce istotne z perspektywy treści rozdziału, natomiast ich przydatność w kontekście osiągnięcia celu badań jest – w moim przekonaniu, dość ograniczona.

Ostatni, szósty rozdział dysertacji, zatytułowany „Postulatywny model wsparcia bezsilności ruchowej pacjenta” (75 stron) poświęcony został prezentacji wyników badań nad rozwiązaniem problemu badawczego, sformułowanego w postaci pytania: *W jaki sposób zaprojektowany systemowo manipulator powinien zaspokajać potrzeby osób z dysfunkcją ruchu?* W mojej ocenie rozdział ten

stanowi swoiste ukoronowanie procesu badań, prowadzonych przez Doktorantkę w ramach przewodu doktorskiego. Zawiera on przede wszystkim prezentację wyników badań empirycznych, prowadzonych metodą sondażu diagnostycznego oraz wywiadu eksperckiego.

W pierwszej części rozdziału Autorka odnosi się do teorii problemu osób dotkniętych niepełnosprawnością, zawartej w licznych wydawnictwach naukowych. Część ta nie budzi wątpliwości, aczkolwiek nie bardzo rozumiem użycie w tytule podrozdziału słowa „implementacja”. W jakim znaczeniu zostało ona użyte? Na czy polega implementacja osób niepełnosprawnych?

Kolejne części rozdziału poświęcone zostały problematyce unieruchomień pacjentów i ich następstwom, a także charakterystyce metod i narzędzi terapeutycznych stosowanych w rehabilitacji wymienionych osób. Pewne refleksje może budzić umieszczenie w tej części rozdziału wyników badań ankietowych, poświęconych problematyce bezpieczeństwa. Niewątpliwie są to ciekawe wyniki, bardzo skrupulatnie opracowane i czytelnie zaprezentowane, aczkolwiek otwarte pozostaje pytanie o ich związek z prezentowaną problematyką.

Najważniejsza część ocenianej dysertacji zawarta została w podrozdziale czwartym. Doktoranta bardzo szeroko i szczegółowo zaprezentowała w nim wyniki badań, poświęconych ocenie prototypu manipulatora. Prezentacja wyników badań w formie licznych tabel i komentarzy nie budzi żadnych wątpliwości. Świadczy także o wielkim zaangażowaniu Autorki w opracowanie bogatego materiału źródłowego.

Podsumowaniem rozważań Doktorantki są liczne wnioski, stanowiące swoistą syntezę prowadzonych dociekań. Generalnie rzecz ujmując w ocenie Doktorantki respondenci bardzo pozytywnie ocenili prototyp manipulatora, jednocześnie wskazując na pewne elementy, które wymagają udoskonalenia.

W trakcie publicznej obrony rozprawy doktorskiej oczekuję od Doktorantki ustosunkowania się do następujących, szczegółowych kwestii:

1. Proszę scharakteryzować pojęcie „zmiennych zależnych i niezależnych” w kontekście badań empirycznych, których wyniki zawarto w ocenianej dysertacji.
2. Proszę uzasadnić dobór p. Barbary Urbańskiej-Łuczak jako eksperta. W uzasadnieniu proszę odnieść się do przedmiotu badań, celu badań i problemów badawczych.
3. Proszę scharakteryzować związki i zależności występujące pomiędzy następującymi kategoriami: bezpieczeństwo personalne, osobiste, indywidualne, osobowe, prywatne. Proszę o ich klasyfikację wg wybranych kryteriów.

4. Proszę wskazać na czym polega wkład prezentowanych w dysertacji wyników badań na rozwój dyscypliny nauki o bezpieczeństwie?

Wniosek końcowy

Rozprawę doktorską Pani mgr Oliwii Przygodzkiej zaliczam do opracowań użytecznych, których wartość kształtują także, aczkolwiek w mniejszym stopniu ich aspekty teoretyczne. Jej przydatność jest szczególnie aktualna w dobie dynamicznych przemian, zachodzących w szeroko rozumianym środowisku bezpieczeństwa. Oceniam, że rozprawa stanowi indywidualny dorobek Doktorantki, która rozwiązała skomplikowany problem naukowy. Wykazała się przy tym wymaganym przygotowaniem do samodzielnego prowadzenia prac o charakterze naukowo-badawczym.

Stwierdzam, że rozprawa doktorska Pani mgr Oliwii Przygodzkiej na temat: „SYSTEMOWY MANIPULATOR WSPARCIA BEZSILNOŚCI RUCHOWEJ JAKO ELEMENT PODWYŻSZANIA BEZPIECZEŃSTWA OSOBISTEGO” spełnia wymagania określone w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1668). Wnoszę o dalsze procedowanie i dopuszczenie jej do publicznej obrony.

